

LŐRINCZ JENŐ

I. MIÉRT VAN SZÜKSÉGÜNK ÖKOLÓGIAI SZEMLÉLETRE?.....	9
1. Ökológiai alapfogalmak.....	10

LÁZÁR IMRE

II. AZ ÖKOLÓGIA EMBERKÉPE.....	13
1. Az ökológia és a humán ökológia fogalmának születése.....	13
1.1. <i>Haeckel, Ellen Swallow Richard, és a Chicagói iskola</i>	13
1.2. <i>A Chicagói iskola – az analógia büvőkörében</i>	14
1.3. <i>A humán ökológia környezetképei</i>	15
1.4. <i>Humán ökológia az egyetemeken</i>	16
2. A humán ökológia útjai – diszciplínák.....	20
2.1. <i>Szociálökológia és társadalomföldrajz</i>	21
2.2. <i>Történeti ökológia</i>	22
2.3. <i>Ökológiai antropológia</i>	23
2.4. <i>Ökológia és ökonómia</i>	26
2.5. <i>Humán ökológia – transzdiszciplínáris út a megismeréshez</i>	28
3. A humán ökológia gúljája.....	29
4. Az orvoslás humán ökológiája.....	35
5. Humán ökológia – definíciók és analógiák.....	37
5.1. <i>A humán ökoszisztéma</i>	37
5.2. <i>Niche</i>	38
5.3. <i>Az eltartó képesség</i>	41
5.4. <i>Ökodinamikai viszonylatok</i>	43
5.4.1. <i>Kölcsönös együttműködés</i>	43
5.4.2. <i>Parazitizmus</i>	43
5.4.3. <i>Ragadozó/préda viszony</i>	43
5.4.4. <i>Kölcsönös versengés</i>	44
5.4.5. <i>Domináns-együttműködő viszony</i>	44
5.4.6. <i>Domináns-versengő</i>	44
5.4.7. <i>Kölcsönös függetlenség</i>	44
6. A magatartásökológia etológiai alapjai.....	45
6.1. <i>A magatartás, mint interface</i>	45
6.2. <i>A magatartás biológiája – viselkedésökológia</i>	49
6.3. <i>Az empátia interface szerepe, és a szimbólumok világa</i>	52
6.4. <i>A viselkedésláncok, viselkedésmintázatok</i>	54
6.5. <i>Homológiák és analógiák</i>	57
6.6. <i>A tér és a társas viselkedés</i>	59
6.7. <i>Harc az időért – az önző gén és mém</i>	60

6.8. Ökológiai szociobiológia.....	61
7. Az orvosi antropológia humán ökológiája.....	62
7.1. Az opioidok és a gyógyítás humán ökológiai rendszerszintjei.....	68
7.2. Orvosi ökológia.....	69
7.3. A betegség tér-képe.....	71
8. A globális egészség és az emberi magatartás.....	73
8.1. Túlnépesedés és a csökekenő biodiverzitás.....	73
8.2. A gazdálkodó magatartás.....	74
8.3. A fogyasztói magatartás.....	75
8.4. A környezeti válság magatartástana.....	76

LÁZÁR IMRE

III. ÖKOLÓGIAI LÉLEKTAN.....	81
1. Ökológia és lélektan.....	81
2. Magatartástudomány és ököpszichológia.....	82
2.1. Az ököpszichológia „függvénytana”.....	84
2.2. A viselkedés-környezet – „behavioural setting”.....	86
3. Az épített környezet lélektana.....	90
3.1. A mesterséges környezet ököpszichológiája.....	90
3.2. A lakásviszonyok ököpszichológiája.....	90
4. Az elme ökológiája.....	91
4.1. Az elme evolúciójának paleológiája.....	91
4.2. A percepció mikrogenetikus modellje.....	92
4.3. Környezetészlelés – az ÉN és a természeti képek.....	93
4.4. Affordancia.....	94
5. Énkiterjesztés.....	97
5.1. Tárgymegszállás.....	97
5.2. A tárgymegszállás tárgya – az anya és az anyatermészet.....	99
5.3. A természetes környezet és az ököpszichológia.....	101
5.4. Kötődés a helyhez.....	102
6. Az érzelmek ökológiai tükrében.....	103
7. Adaptív algoritmusok a külső és belső társas világban.....	104
8. Érzelmek szociálökológiai kontextusban.....	105
8.1. A családi ökoszisztéma lélektana.....	106
8.2. Az orvos-beteg kapcsolat viselkedésökológiája.....	107
9. Az ÉN ökológiája.....	108
10. Metodológiai kérdések.....	109
10.1. Transzdiszciplináris megközelítés.....	110
10.2. Az ököpszichológiai terepmunka.....	111
10.3. A viselkedés kódolása.....	112
10.4. A környezet kódolása.....	113

11. Kötődés társas ökológiája.....	115
11.1. <i>A korai anya-gyermek kapcsolat és a személyiség-fejlődés humán ökológiája.....</i>	115
11.2. <i>A felnőttkori kötődés lélektana.....</i>	120
12. Az ököpszichológia és az egészséglélektan.....	121
12.1. <i>Az egészség lélektan és a magatartás ökológiai kontextusa.....</i>	121
12.2. <i>A stressz ökológiája.....</i>	122
12.3. <i>A környezeti stressz gúlamodellje.....</i>	122
13. A környezeti válság magatartástana.....	124
13.1. <i>Neolitikus örökségünk és kognitív korlátaink.....</i>	125
13.2. <i>Elvek és utak.....</i>	126
13.3. <i>A kockázatok téves becslése és az elmaradt válaszlépések lélektani okai.....</i>	127
14. A környezetbarát magatartás kialakításának útjai: elméletek.....	129
14.1. <i>Az operáns kondicionálás.....</i>	129
14.2. <i>A szociális kognitív elmélet.....</i>	130
14.3. <i>Az ökológiai egészségképzet modell.....</i>	131
14.4. <i>A meg gondolt cselekvés elmélete.....</i>	131
15. Öko-pszichoterápia.....	132

LÁZÁR IMRE

IV. A KISEBBSÉGI LÉT KÖRNYEZETI GÚLÁJA.....	135
1. A kiszolgáltatottság E-K-O képe.....	135
2. Kisebbségek fent: az uralkodó kisebbségek E-K-O-lógiája.....	137
3. Kisebbségek az infokorban.....	138
4. A helyidentitásról.....	139
5. A narratív identitásról.....	140
6. A megterhelt E-K-O: kihívások és feleletek.....	142
7. Szimbiotikus kiutak.....	144

GYÖRGY LAJOS

V. A ZÖLD MOZGALOM VILÁGKÉPE, BÖLCSELETI ALAPJAI.....	148
1. Rend: Szükségszerűség és véletlen.....	148
2. Evolúció.....	150
3. Teilhard de Chardin.....	153
4. Teilhard de Chardin bírálata.....	154
5. Autopoiesis. Önszerveződés, hálózat.....	155
6. Élő Kosmosz, élő bolygó: a GAIA-elmélet.....	156
7. Lovelock munkássága.....	158
8. Mit tanulhatunk a természettől: fiatal és érett rendszerek.....	161
9. Miként érvényesülnek Odum törvényei a társadalomban?.....	163
10. Ökofilozófia.....	165

10.1. <i>Vita Naess és Skolimowski között</i>	167
10.2. <i>Skolimowski ökofilozófiája</i>	168
10.3. <i>Skolimowski etikája</i>	169
11. A mozgalom alapjai, gyökerei.....	171
11.1. <i>Fogalmi kérdések: környezet- és természetvédelem</i>	171
12. A magyar mozgalom története (Nézetek, módszerek, gondok).....	177
12.1. <i>A nyolcvanas évek eleje: kibontakozás</i>	177
12.2. <i>Kimegyünk az utcára</i>	179
12.3. <i>A zöld mozgalom és a pártok, parlamenti munka</i>	179
12.4. <i>Mozgalom vagy párt?</i>	180
12.5. <i>Gyakori fölvetődő vita: élszapat vagy tömegmozgalom?</i>	181
12.6. <i>Az anyagi függetlenség kérdése</i>	181
12.7. <i>Hálózat vagy központosított szervezet?</i>	182

LÓRINCZ JENŐ

VI. JOGTÖRTÉNETI ADATOK A KÖRNYEZETVÉDELEMHEZ	184
1. Jogelméleti bevezetés a környezetjoghoz.....	185
2. A nemzetközi jog és a nemzetközi együttműködés ökológiai vonatkozásai.....	189
3. A magyar környezetvédelmi törvény.....	192

ZSOLNAI LÁSZLÓ

VII. AZ ÖKOLÓGIAI GAZDASÁGTAN ALAPJAI	194
1. Természet versus gazdaság.....	194
2. Emberek és szervezetek.....	202
3. A hagyományos ökonómia csődje.....	205
4. Környezeti döntéshozatal.....	210
5. A makrogazdaság mutatói.....	215
6. Mikor fejlődik a gazdaság?.....	220
7. Fenntarthatóság és a jövő.....	223

LÁZÁR IMRE

VIII. ÖSSZEFOGLALÁS HELYETT: A FENNTARTHATÓSÁG ÉS FOLYAMATOSSÁG

KÖRNYEZETANTROPOLÓGIAI KÉRDÉSEI	227
1. A gömb négyszögesítése: a 4T-modell.....	228
2. Az ötödik T.....	231
3. Az emberiség korszakai a 4T alapján.....	232

IRODALOMJEGYZÉK	236

A SZERZŐKRŐL	249